

контроль за дотриманням прав людини. У зв'язку з цим виникає нагальна необхідність перманентного вдосконалення законодавчої бази, запровадження більш ефективних, адаптивних механізмів нагляду та постійної адаптації процедур до динамічних технологічних умов сучасного світу.

Отже, дотримання прав людини під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій є надзвичайно складним, динамічним процесом, що вимагає постійного, виваженого балансу між ефективністю правоохоронної діяльності та непорушним забезпеченням прав і свобод громадян. Постійне, системне вдосконалення правових механізмів, послідовне підвищення рівня судового та інституційного контролю, а також запровадження інноваційних, прогресивних підходів до захисту прав людини є не просто бажаними, а життєво необхідними для забезпечення справедливості, правопорядку та непорушності основоположних прав особи в демократичному суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#n4288>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон від 13.04.2012 № 4651-IV. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини). Міжнародний документ, Протокол від 04.11.1950. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
4. Звіт ООН про дотримання прав людини у сфері правопорядку. *Офіційна вебсторінка ООН. Управління Верховного комісара*. URL: https://www.ohchr.org/ru/ohchr_homepage.

ВОЛОБОЄВ Артур Олегович, завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності та інформаційної безпеки факультету № 3 Донецький державний університет внутрішніх справ, доктор філософії.

ЩОДО ДОТРИМАННЯ ПРАВ ОСІБ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ВІДСІЧІ ТА СТРИМУВАННІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ, З ОГЛЯДУ ПРАВИЛ ПОВОДЖЕННЯ З ОБ'ЄКТАМИ ОЗБРОЄННЯ

У контексті забезпечення національної безпеки та участі громадян у захисті держави, важливим аспектом є регулювання поведінки з вогнепальною зброєю та бойовими припасами до неї.

Відповідно до частини 2 статті 2 Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» та абзацом 3 пункту 3 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України від 20 серпня 2024

року № 3899-IX «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» щодо вдосконалення порядку отримання, декларування та поводження з вогнепальною зброєю», встановлюються вимоги до використання вогнепальної зброї та бойових припасів до неї (далі *авт. ред.* – об'єкти озброєння) цивільними особами, які залучені до відсічі та стримування збройної агресії з боку Російської Федерації або інших держав [1].

Прийнятий Міністром внутрішніх справ України наказ від 18.11.2024 № 770 «Про затвердження Правил носіння, зберігання та перевезення вогнепальної зброї і боєприпасів до неї цивільними особами, які беруть участь у відсічі та стримуванні збройної агресії російської федерації або інших держав» (далі – правила) [1] покликаний регулювати порядок володіння та використання об'єктів озброєння цивільними особами, які беруть участь у збройному конфлікті або мають відповідні повноваження у сфері забезпечення обороноздатності країни. Важливою метою цієї правової ініціативи є не лише посилення обороноздатності, але й належне врегулювання поводження з об'єктами озброєння, що безпосередньо впливає на дотримання прав людини та правову безпеку громадян, які вступають в такі ролі в умовах збройної агресії.

Між тим, системно-структурний аналіз дав можливість виявити низку суттєвих прогалин, що можуть призвести до порушень прав людини. Ці недоліки підкреслюють важливість вдосконалення нормативної бази з метою її гармонізації з міжнародними стандартами прав людини.

Так, однією з основних проблем є відсутність чітких механізмів захисту прав громадян у випадках, пов'язаних із носінням, зберіганням або перевезенням об'єктів озброєння. Наразі правила не передбачають ефективних процедур оскарження рішень чи дій правоохоронних органів, що створює значні ризики для цивільних осіб. Наприклад, під час перевірок чи вилучення об'єктів озброєння можуть відбуватися порушення, обумовлені недостатньо визначеними правовими рамками. Відсутність положень, які гарантують право громадян на юридичну допомогу у таких ситуаціях, додатково ускладнює захист їхніх інтересів, особливо у випадках зловживання владними повноваженнями.

Окремою проблемою є ризик дискримінації, який виникає через нечіткість процедур, пов'язаних із правами на володіння об'єктами озброєння для іноземців і осіб без громадянства, що перебувають на території України на законних підставах. Неврегульованість таких питань створює простір для суб'єктивного тлумачення норм з боку уповноважених органів. Крім того, правила не враховують ситуацій, у яких окремі категорії осіб позбавлені можливості забезпечити відповідні умови для зберігання об'єктів озброєння. Це може призводити до дискримінаційних практик і суперечить загально визнаним принципам рівності.

Наступною важливою проблемою є недостатнє врегулювання процедур перевірок дотримання правил зберігання об'єктів озброєння. Повноваження

правоохоронних органів у цій сфері не мають чітко визначених меж [2], що може призводити до надмірного втручання у приватне життя громадян. Перевірки житлових приміщень, особливо які мають ознаки обшуку, є порушенням принципу правової визначеності та суперечать міжнародним нормам, зокрема статті 8 Європейської конвенції з прав людини, яка гарантує право на приватність [3].

Невизначеність у формулюваннях правил також створює ризики необґрунтованого позбавлення майна. Вимога здати зброю у разі «неможливості забезпечення належного зберігання» [1] не має чітких критеріїв і може використовуватися для суб'єктивного трактування норм, що ускладнює дотримання права на власність. Крім того, відсутність врегульованих процедур повернення зброї після її вилучення створює додаткові ризики порушення прав громадян, гарантованих статтею 1 Першого протоколу до Європейської конвенції з прав людини [3].

Обмеження, накладені на носіння зброї в громадських місцях, хоча й мають на меті забезпечення суспільної безпеки, можуть спричинити необґрунтовані утиски прав осіб, які мають дозвіл на володіння об'єктами озброєння. Особливо це стосується випадків, коли такі обмеження ускладнюють виконання професійних або особистих обов'язків громадян.

Серйозною прогалиною встановлених правил є невизначеність у регулюванні умов і меж застосування об'єктів озброєння цивільними особами. Відсутність чітких правил щодо правомірності використання об'єктів озброєння, наприклад, у випадках самооборони, створює ризики зловживань, помилок або неоднозначного тлумачення норм як з боку громадян, так і правоохоронних органів.

Враховуючи вищезазначені проблеми, пропонуємо низку змін для вдосконалення законодавства. Зокрема, необхідно чітко регламентувати межі перевірок уповноваженими органами (підрозділами) поліцією, а також розробити положення, які враховують потреби всіх категорій громадян, включно з тими, хто не має доступу до спеціального обладнання для зберігання об'єктів озброєння.

Встановлені правила мають передбачати ефективні механізми оскарження рішень про вилучення чи реєстрацію об'єктів озброєння та забезпечити право громадян на юридичну допомогу у спірних ситуаціях.

Крім того, необхідно уточнити критерії належного зберігання об'єктів озброєння, запровадити процедури їх повернення після вилучення, а також чітко визначити умови правомірного використання об'єктів озброєння у випадках самооборони.

Вважаємо, що запровадження зазначених змін сприятиме гармонізації законодавства з міжнародними стандартами прав людини, посиленню правових гарантій для цивільних осіб і виконанню Україною своїх зобов'язань, передбачених Європейською конвенцією з прав людини та іншими міжнародними документами. Це дозволить зменшити ризики порушень прав громадян і забезпечити баланс між суспільною безпекою та

захистом фундаментальних прав людини.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Правил носіння, зберігання та перевезення вогнепальної зброї і боєприпасів до неї цивільними особами, які беруть участь у відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації або інших держав. Наказ МВС України від 18.11.2024 № 770. *Офіційний вебсайт Міністерства внутрішніх справ України*. URL: <http://surl.li/ffzxxn>.

2. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів. Наказ МВС України від 21.08.1998 № 622. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>.

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини). Міжнародний документ, Протокол від 04.11.1950. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

ГАВРИЛЮК Володимир Олегович, здобувач кафедри трудового права та права соціального забезпечення Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат юридичних наук.

ВИДИ ТА АНАЛІЗ ЗАГАЛЬНИХ ОЗНАК СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Соціальна сфера безпосередньо пов'язана з людиною, її потребами та духовним світом, проте у суспільстві, очевидно за інерцією, досить поширеним є погляд на цю сферу як на щось другорядне, менш важливе, ніж економічна та політична, що логічно призводить до дефіциту державної уваги до неї. Звісно, соціальні відносини безпосередньо пов'язані з економічними та політичними. Вони часто визначають останні, адже саме на рівні соціальних зв'язків і взаємовідносин формується менталітет суспільства, який у цілому формує ставлення людей до економічного та політичного життя [1, с. 11].

Загальними є ті ознаки, які є характерними для соціального захисту громадян загалом, проте у контексті соціального захисту працівників публічної служби все ж характеризуються своєю специфікою. Загальними ознаками соціального захисту працівників публічної служби є:

1) гарантованість – статтею 46 Конституції України [2] визначено гарантію соціального захисту кожного громадянина нашої держави, а